

volby nového výboru, byly podány zprávy ze sekcí a komisí a nově zvolený výbor se sešel k prvnímu zasedání.

Pedagogové včera, dnes a zítra

Úvodem místo závěrem

Vážení přátelé, hosté a účastníci sjezdu, kolegové a kolegyně!

V duchu tradice našich dosavadních polistopadových sjezdů se i letos počítalo s tím, že se pokusím zformulovat závěrečné slovo, shrnout hlavní myšlenky sjezdu a vyvodit z nich ideové poselství pro příští období.

Místo toho musím poprosit o omluvu, že nejsem mezi vámi. Jsem po úrazu, zlomená noha mi nedovoluje chodit, ba ani normálně sedět.

Všechno je tedy jinak, než jak si pořadatelé představovali, ale významy a symboly tématu, o kterém jsem měla mluvit — **Pedagogové včera, dnes a zítra** — nejenže přes všechnu jinakost zůstávají, ale jsou ještě výraznější a naléhavější.

Hradec Králové je město mého dětství a dospívání. Chodila jsem tu do pětileté obecné školy dívčí Profesora Drtiny na Pospíšilově třídě, pak 4 roky na Městské dívčí reálné gymnázium na starém městě, maturovala jsem na státním Rašínově klasickém gymnáziu, v oné krásné Gočárově budově na nábřeží se Štursovým Vítězem v průčelí.

Po válce jsem odcházela z Hradce do Prahy na studie. I mé generaci přinášel poselství života ještě „stříbrný vítr“ (ostatně Šrámkova Sobotka je také v Hradeckém kraji): „Život! Život! Jeho slávě se pokloňme, jeho chválu zpíváme! . . . Chceme jeho barvy nosit a v jeho barvách vítězit! Ale vyřídte mu, ať nás nezradí, ať nás neprodá! . . .“

Nuže zradil, prodal. Dovolil, aby násilí padesátých let potlačilo tvořivé snahy poválečného rozběhu, dovolil, aby potlačilo celospolečenský obrodný proces r. 1968. Pomůže nám alespoň dnes — v přechodném období po roce 1989 — odstranit překážky, které tvořivé pedagogické úsilí hatí?

Sil není nezbyt a čas rychle míjí. Co mohou pedagogové dneška udělat ve vztahu k pedagogům včerejška a zítřka?

K pedagogům včerejším, těm z první poloviny století, máme nepromlčitelný dluh. Po listopadovém převratu jsem se pošetile domnívala, že navážeme vývojovou linii tam, kde byla porušena, že prostě „obnovíme kontinuitu“. V literatuře se o tom píše: „Duchovní proudění, které bylo násilně přerušeno, navazuje, jakmile pomine nebo zeslábně tlak násilí — právě tam, kde bylo přerušeno, přerváno.“ Ale to je jen teorie. Zkuste chtít, aby studující znali dílo našich pedagogů z přelomu století, z 20. a 30. let. Zkuste hledat publikace našich reformních pedagogů i jejich rozvázných oponentů v knihovnách.

Doporučte ke studiu F. Drtinu, J. Hendricha, J. Tvrdeho, J. Uhra, J. Krále atd. atp. Nenajdete je. Leda jakási torza v obtížně dostupných depozitářích.

Co se stalo s našim klasickým filosofickým a pedagogickým dědictvím? Kam se poděly výsledky práce tak mnoha pilných a tvořivých osobností?

Spisovatel M. Maeterlinck, autor pohádky o Modrém ptáku, napsal:

Mrtví, které zabíjíme v sobě, jsou ztraceni pro všechny. A ti, kteří přijdou po nás, je už nenajdou. Neboť člověk, který zabil své mrtvé, nechává mezi pokoleními prázdno, které nic nezaplní . . .

Pokusme se všemi silami a prostředky zaplnit toto prázdno mezi námi a našimi otci a dědy.

A co vzhledem k mladším generacím?

Alain Touraine, ředitel Vysoké školy sociálních věd v Paříži, poukázal „na chaos a nejistotu posttotalitního období, když padly jistoty, které byly jen zdánlivé. Dnešek se potýká s rizikem ještě větší chyby, v domnění že nezbyvá než jediná — západní cesta. Ani vlády ani opozice nemají, co by nabídly. Chybí společná kulturní základna, zpochybňuje se universalismus, pociťuje se nedostatek společných opěrných bodů, svět je ještě heterogennější. Jsou dány podmínky pro konfrontace, války a zabíjení.

Mladí jsou nutně dezorientovaní. Dnešek je fakticky příležitost pro staré. Jen ti mají právo a povinnost se vyjadřovat, protože prožili mnohé a jsou s to podat svědectví o původu a příčinách změn.“

Ale komu budou vydávat svědectví, když tu nebudou mladí, ochotní vyslechnout, debatovat, uvažovat a hledat východiska?

A tak, když dovolíte, končím dvojí výzvou:

- 1. Pokusme se zachránit kulturní odkaz našich předchůdců a**
- 2. pokusme se přivést do Společnosti co nejvíce mladých, každý aspoň jednoho, dva, pět, vždyť přeče s mladými pracujeme a oni by měli převzít výsledky naší práce. Nebo budou začínat zase od začátku, jako by neměli předchůdců, i my budeme mrtví a ani nás už nikdo nenajde a mezi pokoleními se otevře nové prázdno, které nikdo nezaplní.**

Vážení a milí přátelé,

doufám, že se setkáme při pedagogické práci v budoucnosti, alespoň na stránkách „Pedagogické orientace“ a při práci pro „Dědictví Komenského“ a přeji sjezdu z plného srdce všestranný úspěch.